

ANMELDELSER M. M.

Chr. Petresch Christensen: Nørresundbys Historie indtil 1701 med Bidrag til Egnens Historie. Aalborg 1921. (388 Sider).

Bogen, der er udgivet med velfortjent Understøttelse bl. a. af Byen Nørresundby, omhandler de to Nabosogne Nørre Sundby og Hvorup, der paa en vis Maade danner, eller har dannet, en geografisk Enhed: Sundholmen, en Betegnelse som vel nu kun faa kender. Forfatteren gør Rede for Holmens Oldtidsmindesmærker og Bebyggelsesforhold og erindrer med Rette om den Rolle, Limfjorden synes at have spillet paa Overgangen mellem Oldtid og Middelalder. Han gennemgaar kort Egnens Andel i Danmarks-historien, men det ses, at vigtigere historiske Begivenheder ikke med Sikkerhed kan stedfæstes til Sundby før 17. Aarh. I Kapitlet »Fjendtlige Indfald« skildres Sundbys Skæbne under dette Aarhundredes Krige.

Forf. viser, hvorledes Sundby paa Grund af sin gunstige Belligenhed allerede i Oldtiden maa have haft Betydning som Færge-sted, omend det blev den sydlige Genbo, Aalborg, der alt i vor Histories Morgen havde svunget sig op til en af Landets betydeligste Købstæder og voksede i Ly af Borgen. I øvrigt har vel ogsaa Sundbykysten haft sit faste Værn for Anlægsstedet i den Borg, hvis Voldsted, Stigsborg, først jævnedes 1913. Ogsaa den middelalderlige Gaard Vorbjerg Nordvest for Sundby, nu Byen af samme Navn, kan maaske vidne om en ældgammel Befæstning. Vel paa Grund af sin trafikale Betydning tillhørte Sundby Kongeslægten, da den første Gang dukker op af Fortidens Mørke. Valdemar Sejr skænkede sit Fædrengods Sundby til Vitskøl Kloster, i hvis Eje Godset forblev Middelalderen igennem. Forfatteren oplyser, at saa godt som alt Gods der i Egnene i Middelalderens Løb kom i gejstligt Eje, »saa at neppe 10 Gaarde i de to Sogne tilsammen har været paa verdslige Hænder.«

Efter Reformationen forblev Sundby Gods under Klosteret, indtil Vitskøl 1579 mageskiftedes til Bjørn Andersen, og Sundby med andet Gods forlenedes til Henrik Gyldenstjerne. I Aarhundredets Slutning lagdes Godset under Aalborg Len. 1660 maatte Frederik III pantsætte og 1667 skøde Sundby (godt 30 Td. Hk. à 60 Rd. Td.) til den bekendte Frederik Thuresen, der 1674 skødede Godset til Admiral Christoffer Lindenov, hvis Søn, Christian L., 1683 solgte det til Dr. med., senere Kancelliraad, Niels Jespersen i Aalborg † 1696, hvis Arvinger ejede Sundby ind i 18. Aarh.

1552 bestod den lille Flække af 1 Helgaard, 10 Halvgaarde

(Bol) og 24 Gadehuse. 1658 var der 58 Huse, 1660 (efter Krigen) kun 44. Efter Pestaaret 1602 stod en halv Snes Huse øde, efter Kejserkrigen 24.

Den for Sundby saa vigtige Færgefart finder Forf. tidligst omtalt i 16. Aarhs. Midte. Sundbys Beboere synes fra Arilds Tid at have Retten til at holde Færgedriften mod en aarl. Afgift til Kronen, et Forhold, der vedvarede ind i 18. Aarh. Da Aalborg By 1589 erholdt kgl. Tilladelse til at holde 4 Færger, klagede Sundbyfolkene, og de synes at have faaet deres Privilegium fornyet, saaledes at de alene havde de nødvendige 12 Færger i Fart.

Om denne Traad i Sundbys Historie lægger Forf. fyldige Oplysninger om Kirke, Ejendomme og Byjorder (ogsaa Sogdenes) — det er saaledes lykkedes ham at fastslaa Brugerne af en stor Del af Byens Ejendomme gennem Tiderne —, om Administration, Retspleje, Erhverv, Skolevæsen o. s. v., fulgt af Personalialia vedrørende Byens Ejere, Embedsmænd, Haandværkere og i det hele Byens Beboere, hvis Mandtal — tilligemed en Fortegnelse over Fæstere 1558 — er aftrykt for 1661 (390 Indbyggere, d. v. s. c. 100 færre end 1787), 1672 og 1682. Med 1688 tager Kirkebøgerne fat. — Den, der søger Oplysning om Nørre Sundby og dens Beboere fra Tiden for c. 1700, vil næppe behøve at henvende sig andetsteds end til dette Værk, der — hvad desværre langtfra er almindeligt ved Topografier — er forsynet med saavel Navne- som Sagregister.

I Forordet udtaler Forf., at Bogen er skrevet ikke blot for lokalinteresserede, men ogsaa, »som en Sten til den Bygning, Faghistorikeren skal opføre«. Og der findes ogsaa et omfattende Stof, der belyser især 17. Aarh.s Kulturforhold: Skildringen fra Krigen og adskillige med Forstaaelse for den kulturhistoriske Baggrund fremsatte Redegørelser vedrørende Landbrug, Fiskeri, Haandværk, Tyendeforhold, Retspleje (Forbrydelser, Trolddomssager m. m.), Skibs- og Landevejsbroer, Færdsel o. s. v. o. s. v. Særlig Interesse har Kapitlet om »Boliger, Klædedragt, Levevis m. m.«, en hel lille lokal Kulturhistorie paa 31 Sider.

Forf. har forstaaet at udnytte sit grundigt indsamlede Kildemateriale, hvortil der overalt er Henvisninger, og aftrykker af og til Uddrag derfra, men lader ikke Kilderne tage Ordet fra sig. Der findes ikke mange overflødige Ord i den tætskrevne Bog.

Kai C. Uldall.